

DE VIII. PRÆCEPTO
DECALOGI.

Non falsum testimonium dices.

MENDACIUM

2782 **E** Se enunciatio falsa cum conscientia opposita, & cum voluntate fallendi. Est triplex: Perniciosum in damnum alterius; Jocosum ob delectationem, & Officiosum ob utilitatem. Perniciosum, si sit in damnum regulare, est mortale. Jocosum, & officiosum regulariter est veniale, nisi sit adjuncta circumstantia, ob quam aliam virtutem à veritate distinctam graviter lædat.

2783 Hinc venialiter peccat peenitens, si neget peccatum veniale, quod commisit, aut fatetur, quod non commisit; quia solam veritatem locat: at peccat mortaliter, si consecrat veniale, quod non commisit, quodque sit materia totalis Sacramenti; quia cum nullum det veram materiam, facit Sacramentum nullum, & sic committit sacrilegium. Item à mortali non excusò Sacerdotem, si dum lacris vultibus induitur, aut est indutus proxime celebraturus, mentiatur, ob scandalum, quo audiens, mendacium advertens, posset Sacerdotes contemnere, & viles habere: v. n. 143. & 1559.

T E S T I S,

2784 **Q**ui falsum testatus est scienter, tenetur se retractare cum aequali, & paulo majori suo damno; quia in aequali damno potior est ratio innocentis. At non tenetur se retractare, si sit moraliter certus, retractionem non profuturum; quia nullus obligatur ad operum inutile; nec si telis fuit ultimus, & reus repositus sit convictus per alios testes; quia tunc non est causa ethica damni. Nec cum suo damno longe altioris ordinis: v. n. 2766. Si vero falsum testatus est ignoranter, inadvertenter, & sine peccato mortali, tunc tenetur se retractare; at non cum notabili suo damno, etiam minori; sed est discurrendum, sicut de restitutione ex re accepta: v. n. 2691.

De ioco, & teste: v. à numer. 1728. ad 1764. 1764. & teste in tom. 2. à pag. 502. capit. 2. præsertim n. 73.

CASUS DE INSTRUMENTO.

2785 **P**etrus amisit quoddam instrumentum publicum, & legitimum, v. gr. te-

stamentum, &c. an peccet graviter, si aliud simile privatim conficiat?

Resp. In foro externo hunc præsumi falsarium, & puniri; quia de veritate non conilat. In foro autem conscientie (de quo est sermo) non peccat mortaliter, sed ad summum venialiter, docet Arsidekin in tom. 2. pag. 159. quest. 13. cum Mendò in *lutra* disse. 13. q. 17. Nav. c. 17. n. 168. quia nulli damnium, aut injuriam infert; sed solum peccat contra veritatem, non facti, aut scripturæ formalis, sed scripturæ materialis; quatenus proponit scripturam illam materialem credendam esse instrumentum autoritate publica primo confectum. Plures apud Arsidekin eum à veniali, & à mendacio excusant. Idem tenet Bauhus, & Sà apud Anton. à Spir. Sæc. 1. c. 5. de *jur. disp. 1. sect. 9. n. 54.* qui eos sequitur tantum quoad privatas scripturas: At in consultiis nostram sententiam probabilem vocat, & pluribus rationibus & auctoribus confirmat.

SECRETUM NATURALE

2786 **I**mponitur, vel expresse, ut Tibi dico sub sigillo confessionis, sub secreto naturali, ut nomen dicas, &c. vel implicite: Tibi dico, ut amico pro consilio, ut dolorem leniam, &c.

2787 Obligat sub mortali, si res sit gravis considerationis, & ejus violatio cedat in grave damnium, aut in gravem displicentiam ejus qui secretum commisit; quia tunc violatio secreti valde nocet societati humane, & est gravium discordiarum causa. Quod est verum, etiam si uni, vel alteri viro prudenti dicatur, si qui secretum imposuit, iis specialiter non velit secretum revelandum. Idem dic de literarum injuriola aperiitione, nisi prudenter presumas auctorem litterarum non iovitum, aut nisi id facias ad vitandum grave damnium injuriam, quod inde prudenter times.

2788 Magis peccant Secretarios, & Notarios publicos, qui tenentur ex officio, & sub juramento ad secretum. Non est peccatum revelare secretum naturale, etiam juratum ad impediendum damnium publicum, aut tertie personæ innocentis, seu si secretum sit de delicto pattando. Et autem mortale illud revelare, si damnium sit jam factum, & non pendet in futurum: vide num. 126. 1704. à 1733: ad 1736. 1623. 1696. & 1697. & tom. 2. à numer. 55. pag. 505.

Scotus in 4. dist. 15. quest. 4. lit. F. Mastr. in theol. mor. disp. 11. q. 9. Joann. à Cruce 8. præci. Busemb. lib. 4. c. 3. dub. 4. 6. & 7. lib. 5. cap. 3. dub. 2. num. 6.

P A R S

P A R S T E R T I A.

De quinque Præceptis Ecclesiæ.

DE I. PRÆCEPTO.

Audire Missam diebus Dominicis, & festis de Præcepto.

2789 **F**ideles, postquam ad usum rationis pervenerint, qui regulariter post septennium expletum præsumitur, tenentur sub mortali audire Sacrum diebus Dominicis, & festis de præcepto.

2790 Ad satisfaciendum huic præcepto qua tuor requiruntur. 1. *Præsentia moralis.* Hinc nec est necesse, quod actu audiat Sacerdotem aut videat: nam mutus, surdus, aut ob multitudinem populi distans, ut actu nec audiat, nec videat, satisfacit, si sacrificio sit præsens; adeoque *per auditionem Missæ*, intelligitur actio, qua quis sacrificio est præsens, eaque assistit modo humano, corpore videlicet, & mente, & in tali distantia, ut possit Sacerdotem videre, ejusque Ministerium, & actiones attendere. Unde non satisfacit, qui à fenestra suæ domus extra Ecclesiam sitæ Missam, quæ intra Ecclesiam celebratur, audit; quia non est moraliter præsens. Affirmat tamen Tambur. lib. 4. cap. 2. §. 1. num. 14. & Clericatus cap. 109. num. 7. Similiter, nec qui extra januam Ecclesiæ positus, eam audit; nisi id contingeret ob multitudinem nimiam populi, quam Ecclesia capere non valet, quia tunc censetur moraliter præsens ratione conjunctionis cum multitudine, cum qua constituit unum corpus morale fidelium, Sacro præsens, & assistens.

2791. 2. *Intentio.* Requiritur, inquam, intentio audiendi Missam saltem virtuale, aut interpretativa, quam v. in tom. 2. in *Examen, et dinand.* n. 206. unde qui in Ecclesia est præsens Sacro non animo audiendi Sacrum, sed expectandi amicum, non satisfacit; quia actio illa auditionis, est pure casualis, externa, & non humana; Ecclesia autem præcipit actum humanum, ac proinde voluntarium, seu actum mixtum ex externa audicione, & interna voluntione: v. n. 184.

2792 E contra, si audis, habens intentionem audiendi, non tamen satisfaciendi per illud Sacrum præcepto, sed ob devotionem; si postea aliud Sacrum non audias, satisfacisti præcepto; quia præceptum vult audicionem hu-

manam; animus autem non satisfaciendi præcepto hac, vel illa audicione Sacri, non facit, quin auditio illa fuerit humana. Tum quia aliud est loqui de animo non satisfaciendi præcepto hac, vel illa audicione Sacri, aliud de animo absolute non satisfaciendi præcepto; quia hic, utpote exclusivus actionis præceptæ, est mortalis: v. n. 145.

2793 Item, qui audit Missam ob devotionem, ignorans esse diem festum: si postea advertat, non tenetur ad aliud Sacrum; quia jam satisfecit, tam ob allatam rationem, quam ob virtuale intentionem satisfaciendi.

2794 3. *Attentio.* Requiritur sub mortali, Dian. Card. de Lugo, Tamb. & alii volunt, sufficere solam attentionem externam, quatenus dum quis assistit Missæ, non occupetur in aliqua actione externa moraliter impossibili cum audicione, v. gr. pingendo, scribendo, confabulando, &c. adeoque non obitare solam internam distractionem mentis etiam voluntariam; quia Ecclesia, præcipit audicionem externam, & orationis substantia non dependet ab attentione actuali interna.

2795 Dico tamen, sub mortali requiri attentionem internam, Matrisius cum Cajetan. & Bonacin. quia Ecclesia, præcipiendo audicionem Sacri, præcipit actionem humanam religiosam, qualis non est, nec auditio Sacri, nec oratio sine ulla profusa attentione interna, sed cum omnimoda voluntaria distractione interna. Omnino v. *dicta à numer. 286.* & 424.

2796 Attentio vero interna est triplex. 1. Quia attenditur ad actiones Sacerdotis. 2. Quia attenditur ad significationem verborum. 3. Quia inde mens ad Deum elevatur, contemplan- do videlicet mysteria, quæ per actiones, aut Sacerdotis verba exprimiuntur. Secunda attentio est melior, tertia est optima, sed sola prima est necessaria. Quia præceptum, de audicione Missæ, non est de oratione, sed de assistentia Sacrificio. Requiritur igitur, ut saltem virtualiter, & in consensu attendas ad actiones Sacerdotis. Unde est mortalis voluntaria distractio notabilis; secus si sit involuntaria, ut sæpe contingere solet, aut voluntaria, sed brevis: v. n. 441.

2797 4. *Integritas:* unde mortale est partem notabilem omittere. Parvam partem partem

tant communiter Doctores, omittere à principio Missæ usque ad Epistolam exclusivè, & à communionem exclusivè usque ad finem; alii usque ad Evangelium exclusivè.

2798 Non satisfaci præcepto, sed mortaliter peccat, qui duas, aut quatuor Sacri partes simul à diversis celebrantibus audit; imo propositio affirmativa est damn. ab Innoc. XI. vide in pag. 8. prop. 53. quia præceptum est de audienda una integra Missa; quæ declaratoris colligitur ex plâ damnatione Pontificis ex Cædreda loquentis; qui enim plures partes Sacri simul à diversis celebrantibus audit, non dicitur audire unam integram Missam; sed plures partes plurium Missarum, nulla integra.

2799 Eadem ratione non satisfaci, qui duas partes successivè à diversis celebrantibus audit, v. gr. à consecratione usque ad finem ab uno; & postea ab initio usque ad consecrationem ab alio; unde opinio affirmativa in casu auditionis plurium partium à diversis successivè, mihi videtur virtualiter in damnatione recedente propositionis 53. comprehendi; quia eadem est ratio.

2800 Unica auditione Sacri non satisfaci quis duplici præcepto pro die presenti, & crastino, quia Ecclesia singulis diebus actiones distinctas præcipit; unde hec præceptum jejunii, singulis diebus distinctè jejunia intendit, & præceptum recitandi Officium distinctas recitationes; ita præceptum de audiendo Sacro distinctas auditiones; & sicut propositio afferens, quod unico Officio quis satisfaciat duplici præcepto pro die presenti, & crastino, est damn. ab Alex. VII. ut in pag. 3. prop. 35. ita est virtualiter damnata propositio id afferens de auditione Sacri, aut jejunio.

2801 Audientes autem Missam Summi Pontificis ante medium noctem Natalis, satisfaciunt præcepto; quia ex fèctione juris, seu ex dispositione Summi Pontificis, censetur pertinere ad diem sequentem: sic dicit *responsoria beatorum moraliter reputatur à jure hodie in ordine ad recitandum Matutinum hujus diei, non sic in ordine ad laborandum die festo*. Ita Tambur. tom. 2. pag. 439.

2802 Dum quis audit Missam, recitare potest nedum orationes ex devotione, puta Rosarium, Officium Virginis, &c. ut vult Communis, sed etiam de præcepto, nempe Officium Divinum, vel ratione voti, aut penitentia; Clericatus c. 109. n. 8. Diana p. 2. tr. 12. ref. 2. & p. 13. ref. 61. quia hæc orationes non impediunt presentiam, & attentionem sufficientem ad utrumque; imo per utrumque audiens est magis cum Deo, quia oratio magis reddit mentem attentam ad Deum, & impedit involun-

tarias divagationes ad imperinentia contingere solitas. Et parum interest, quod oratio sit præcepta, vel non præcepta, ad hoc ut attentionem sufficientem impediatur, vel non impediatur.

2803 Durante tamen Sacro non potest quis confiteri, Azor. contra Bonac. quia confessio non est oratio, sed accusatio, & actus iudicii omnino disparatus, & attentionem ad Sacrum impediens. Afirmat Clericus cap. 1. si cito se expedit, puta usque ad Evangelium.

2804 Qui mane descendit à loco, ubi festum colitur, accessurus ad locum, ubi non colitur, non tenetur prævenire, per Bonac. & alios; quia præceptum non est affirmum determinatè horæ, sed extenditur ab aurora usque ad meridiem. Dico tamen, quod tenetur prævenire, si sine gravi incommodo potest, quia prævidens impedimentum proximum futurum adimpletionis præcepti, tenetur eam prævenire, si sine gravi incommodo potest; alioquin censetur velle multo se transgressorem: vid. hic numer. 2900. & 2903. tom. 2. pag. 604. numer. 636. & tom. 3. pag. 642. & seq. n. 185.

2805 Excusat ab auditione sacri die festo rationabilis causa; quia præcepta positiva Ecclesiastica, utpote ex benigna matre, non obligant cum tanto rigore.

2806 Excusat: 1. Impotentia physica; hinc excusat infirmus, aut detentus in carcere: v. n. 456. & 457.

2807 2. Impotentia moralis, seu gravis difficultas; hinc excusat, qui prudenter grave damnum sibi, aut aliis timeret, si exeat. Quia gravem difficultatem habet, ob notabilem distantiam ab Ecclesia, & pluviam. Graviditas, si graviditas sit periculosa. Mater, si non habet cui relinquere infantulum, nec possit secum ducere, quia alias solus domi patris posset periculum. Persona, que habet infirmos domi, qui possent pati periculum, & non habeat cui relinquere. Qui debet gravia negotia expedire, que commode discurrere non potest. Qui iter agens, Sacrum audire non potest, nisi amittat focios, sine quibus prudenter timeret latronum periculum, aut aliud malum. Mulier honesta, que caret habitu honesto, quia non obligatur accedere cum gravi sine confessione; curare tamen debet, ut accedat valde mane, quando populi concursus esse non solet; si id sine gravi incommodo, aut confessione facere potest.

2808 3. Officium. Hinc excusatur militis, qui castrum, aut portas Civitatis custodiunt, si sine periculo suo muneri desse non possunt. Pa-

DE II. PRÆCEPTO ECCLESIE.

Jejunare in Quadragesima, Vigilis, & Quatuor Temporibus: Et non comedere carnes diebus Veneris, & Sabbati.

JEJUNIUM

2813 **E**cclésiasticum, quoad substantiam, consistit in unica confessione per diem, cum abstinentia à carnibus.

2814 Majoris meriti est jejunium ex præcepto, aut voto, quam sponte factum, seu ex consilio: sic de aliis præceptis; quia jejunium sponte factum, hoc est sine præcepto, aut voti onere, habet meritum solius virtutis temperantia; factum vero ex voto, habet meritum Religionis, quæ est melior temperantia; & factum ex præcepto, habet meritum obedientia, quæ est. Regum 15. est melior victima, ac temperantia; quia est species virtutis justitiæ, quæ Superiori præstatum, quæ debemus. Hinc in Evangelio dicitur: *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata.* Et Regius Plaltes Vota consilii, dicens: *Vovete, & redite Domino Deo vestro omnes, qui in circuitu ejus offeritis munera.* Et necessitas illa ex voto, & præcepto, non est necessitas coactionis, sed obligationis in Dei cultum, quæ plenam libertatem executionis minime tollit.

DE TEMPORE.

2815 **H**oc præceptum obligat sub mortali ad jejunandum diebus ab Ecclesia præscriptis: v. pag. 2. prop. 23. ab Alex. VII. damn. nempe diebus Quadragesimæ, quatuor Temporibus, & Vigiliarum.

Horam confessionis, quæ est circa meridiem, notabiliter sine causa prævenire, non est mortale, sed veniale, imo nullum, si ex causa, quia tempus confessionis non est de substantia jejunii. Idem dicit, si collatio facienda fero, fiat mane, & comestio fero.

2816 Cœnans die Jovis, si dubites, an sit hora mediæ noctis, potes comedere carnes; quia est in possessione libertatis edendi. Si dubitares die Sabbati, teneris abstinerere, quia est in possessione præceptum abstinentiæ, utpote prius dubio.

QUÆRESI.

2817 An liceat profectum botologium pro jejuniis Ecclesiastico, & aliud pro jejuniis naturalibus ad communionem?

Negat de Lugo; quia eo ipso, quod quis unum horologium libere accipit, videtur renunciare omnibus aliis. Affirmat Diana par. 10. tr. 15. ref. 29. cum de Castillo, qui ait: In bono casu mutat quidem sententiam, & variat horologia, sed non ex primaria intentione variationis; quia sic esset alterutrum collisio, cum agatur de duobus preceptis: sed ex accidenti, quatenus nesciens aliam esse regulam praeter unicam primi horologii, illam cepit sequi, postea vero se accommodat alteri regulae, quam videt probabilem.

QUERES II.

2818 An liceat die Dominico jejunare?
Quatum est ex se, licitum esse offenditur ex eo. *Unam dist. 26. Unam omni tempore jejunare possunt, quod in actibus Apostolorum dicitur Pentecostes, & die Dominico Apostolorum Paulum, & cum eo tradentes scisse legimus.*

2819 Attamen circa hoc, quod est ex se licitum, erotes, & superstitiones immiscuere haereticis. Nam Manichei, in contemptum Resurrectionis Domini, dixerunt, jejunium die Dominico necessarium esse. Arius, & Erafmus, de contra apud Alphonsum de Castro vs. jejunium, volebant, jejunia non esse aliquo, & statuto tempore instituta, sed quemlibet sponte jejunare debere, & quando voluerit.

2820 Ob quas haereses, superstitiones, & alios errores, in Can. 65. Apostolorum definitur: Si quis Dominicum diem, aut Sabbatum, uno solo dempto, jejunare deprehendatur, deponatur; si laicus, de communione ejiciatur. Et in c. Quadragesima, de consecratione dist. 3. Ecclesia à Quadragesima dies Dominicos excipit. Et in cap. ex parte, de observ. jejuniorum, si jejunium alicujus vigiliae in diem Dominicam incidat, anticipari praecipit praecedenti Sabbato, ne videatur judicizare, & ne dentur manus erroribus, ac ut majori laetitia Deum, atque Sanctos dies solemnibus reclaimer.

2821 His de causis Urb. VIII. 24. O. h. 1638. declaravit, quod quando vigilia S. Joan. Bapt. incidit in Festo Corporis Christi anticipandum sit jejunium feria quarta: Eo quod dies festus hujusmodi, quo tanti Sacramenti institutio summa totius populi Christiani laetitia recolitur, & principalibus anni festivitatibus existat.

2822 Idem debet disponere Episcopus, si in festo solemini alicujus patroni principalis vigilia occurrat, Sanchez in consiliis lib. 5. d. 5. num. 7. Ant. à Spir. S. tom. 1. tr. 6. d. 2. sect. 5. num. 130. Fagnanus l. 3. Decretal. S. C. Concilii de observ. jejuniorum n. 31.

Hac ratione Panormi jejunium vigiliae D.

Jacobi, quod contingit in festo Natalis S. Christini, transferatur in diem praecedentem.

2823 At non potest vigilia [sic] transferri ab Episcopo, si contingat aliquo die bacchanalium; quia tunc non habetur causa sufficienter transferendi, sed potius jejunium ab Ecclesia tunc praescriptum monendi ad magis cohibendam petulantiam carnis. Et Ecclesia vigiliae transferre non consuevit, nisi ob causas relatas, quae locum non habent die bacchanalium, Leander de jejunio tr. 5. dist. 20. q. 42.

His accedit Decr. S. Rituum Congreg. 23. Jan. 1694. jejunandum esse eadem die vigiliae S. Marthae, non obstante, quod contingat vigilia die bacchanalium.

2824 Insuper non esse jejunandum Dominicis diebus, decernitur in cap. Ne quis jejunet, de consecr. dist. 3.

2825 Denique S. Congreg. Univ. Inquis. Rom. anno 1686. praecipit, ut nullo pacto ex devotione, etiam B. Virginis, imponatur jejunium, quod indifferenter annectitur dies Dominicis, & festivos solemnes, puta faciendum una die hebdomadae totius anni, utpote quod fit contra usum, & praxim Ecclesiae; non impediri autem, si jejunium commutetur eo die festivo in aliam mortificationem, aut ad alium diem transferatur. Dilecti dispositio S. Congr. allervatur in Archivio nostrae Provinciae.

2826 Idem est dicendum de voto jejunii, adeoque votum jejunandi ordinari diebus Dominicis, aut cum aliquo singularitatis studio, v. g. ex septem diebus hebdomadae jejunandi die Dominica, est nullum, utpote de materia illicita; ita ut neque fit transferendum; quia tale jejunium est cultus superstitiosus, falsus, & superfluus, ait Cajet. 2. 2. q. 29. art. 1. vers. in sequenti vero. Unde est suspensus de haeresi.

2827 Hinc qui vovit jejunare per annum ea die hebdomadae, qua fit festum Annuntiationis, si expresse habuit intentionem comprehendendi dies festivos solemnes, aut dies Dominicis, quatenus festum die Dominica venit; non tenetur ad jejunium, nec anticipari, quia fuit de materia illicita: si vero non habuit hanc expressam intentionem, sed intentionem recte jejunandi, & ob verum cultum, & devotionem (quod in dubio est praesumendum) tunc validum est votum, sed debet, occurrente festo solemini, aut Dominico, anticipare jejunium; quia intentio vocentis, utpote recta, praesumitur fuisse de jejunando iuxta usum, & morem Ecclesiae.

2828 Thomas del Bene p. 2. de Inquisit. dub. 219. sect. 4. n. 7. Alarius lib. 3. de voto m. 69. & Sanchez in som. lib. 2. c. 27. n. 16. addunt: Quod festus decedens sit, si fuerit notum jejunandi, solis aliquibus diebus Dominicis ob beneficium, aut obligationem aliquam suam, scilicet scandalo, & omni alio praeter mortali sine, & etiam scilicet vero singularitatis studio, quia tunc est votum de re licita. Eo maxime, quia tunc haud amplius vigent praemissae haereses.

QUERES III.

2829 An praecceptum jejunii qualibet sexta feria, quod habent ex Regula Fratres Minorum, obliget, etiam si feria sexta contingat festum Natalis Domini.

Non obligare, tenet Melphi, in comment. c. 3. Stat. 13. qu. 5. cum Diana, Bonac. Fagnandus, & alius apud ipsum, ac novissime Gabat. tom. 3. de voto n. 115.

Ratio est, quia praecceptum Regulae de jejunando qualibet sexta feria, cum in eo non exprimitur festum Nativitatis, intelligitur factum iuxta consuetudinem Ecclesiae, quae eo die cunctos fideles à communione obligatione abtinentiae à carnibus dispensat.

2830 Unde ad textum Honorii III. qui in contrarium adductur, respondent, ibi esse sermonem de iis, qui sunt adstricti voto jejunii expresse comprehendente diem Natalis, aut Regulari observantia de vita Quadragesimali, ut Fratres Minimi, qui promittit eo die abstinere debent à carnibus. Nos autem non tenemur ad jejunium feria sexta ex voto, sed ex praeccepto. Nec dictum praecceptum Regulae mentionem facit de die Natalis Domini.

2831 Nec demum consuetudo in contrarium obstat; quia statuta Ordinis, & consuetudines Religionis, etiam auctoritate Apostolica roborata, ex Declar. Sixti IV. (qui fuit post Honorium) per Bullam 26. circumscripta, 1. Decem. 1480. apud Bullarium Rodr. pag. 169. non obligant sub culpa mortali, sed sub poena exteriori. Bulla est tenoris sequentis:

(Sixtus, &c. Circumscripta, &c. Sane pro parte dictorum fratrum Ministri Generalis, & universorum Fratrum Ordinis Fratrum Minorum nobis nuper exhibita petitio continebat, quod licet multis fratribus ejusdem Ordinis factis durum, & difficile sit Regulam S. Francisci tenere, ac ad suam salutem animarum sufficere videatur, Regulam ipsam laudabiliter observare; nihilominus, quia nonnulli Romani Pontifices praedecessores nostri, & alii, ac etiam Generalis, & Fratres ipsius Ordinis fervore devotionis accensi, ultra di-

ctam Regulam nonnulla statuta, & ordinationes sine constitutionis fecerint, per quae aliam eisdem fratribus prohiberent, utpote comedere carnes in Nativitate, Resurrectione, & Ascensionis Domini nostri Jesu Christi, & Pentecostes, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum, ceterisque aliis festivitatibus, & diebus; quaedam vero à iis ipsis praecipiantur frater sub excommunicationis poena vel alius censuris Ecclesiasticis, seu aliis poenis, quas contra facientes ipso facto incurrunnt; multi propterea dicti Ordinis fratres contrafaciendo censuris, & poenis taliter latis, saepe numero involvuntur, & illaqueantur; unde statuta, & ordinationes praedictae potius ad animarum suarum dispendium, quam salutem edificare videntur. Verum si censuras, & poenas praedictas in contrafacientes, ut praeterit, ipso facto late iuxta comminatorias, & infligendas, & temporales poenas mutarentur, prodeho saluti pluri-morum opportune consuleretur. Quare pro parte ministri, & fratrum praedictorum nobis fuit humiliter supplicatum, ut ipsi in praemissis opportune providere de benignitate Apostolica dignarentur. Nos igitur, qui fidelium animarum dispendis libenter obviamus, eorumdem salutem sinceris desideris exoptamus, hujusmodi supplicationibus inclinati, auctoritate Apostolica, tenore praesentium, statuumus, atque decernimus, quod Ministri, Custodes, & Guardiani, & Fratres dicti Ordinis praesentes, & qui pro tempore fuerint, ex statuto, seu consuetudinibus, vel declarationibus dicti Ordinis praeter Regulam quomodolibet, & à quolibetque editis, vel quavis confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, illis contra faciendo, nulla Ecclesiastica censura, nulloque mortali peccati vinculo ligari valeant, nec censuras, nec poenas, seu mortales peccatum hujusmodi incurrant, nisi tales essent casus, vel excessus, qui divina lege, seu praeccepto Romanae Ecclesiae merito inducerent ad mortalem censuram, & poenam taliter latis haturum ferre revocant, & annullant, illaque ad vim excommunicationis poenarum comminatoriarum, & ferendarum, seu corporales, & temporales poenas praedictas, per Generalem ministrum, Custodes, & Guardianos, & alios Praelatos ipsius Ordinis ferendas, & infligendas redeunt, &c. Non obstantibus statutis, ordinationibus, & declarationibus praemissis quibus quoad hoc expresse derogamus, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, nec non aliis statutis, & consuetudinibus dicti Ordinis, etiam juramento, confirma-

tionē Apostolica, vel quavis alia firmitate roboratis contrariis quibuscunque.

2832 Et Pater Vvadiogus ad annum 1217. refert, S. P. Franciscum super hoc à fratribus interrogatum respondisse: *Non solum homines puto die illo carnes manducare posse, verum etiam parietes stetit vossi possent, abundantius eis ministranda veina, vel desoris carnibus inveniendi.*

2833 Obligare docent nostræ Regulæ expostores. Corduba, Miranda, Rodr. Port. & alii apud Melphici, & ex exteris Fagnanus lib. 3. cap. Explicari 3. de observ. jejuniorum. Ex Decl. Honorii III. cap. Explicari 3. de observ. jejun. lib. 3. Qui Episcopo Pragenfi super hoc puncto interroganti respondit:

Explicavi per Sedem Apostolicam postulasti, & Respondimus, quod illi, qui nec voto, nec Regulari observantia sunt adstricti, in sexta feria si festum Nativitatis Dominice die ipso venire contingeret, carnis propter festi excellentiam vesci possunt, secundum consuetudinem Ecclesie vestre loci. Nec tamen hoc veniendi sunt, qui ob devotionem voluerint abstinere.

2834 Qui declarationi accedit consuetudo, & praxis totius nostræ Religionis; unde non est ab hac sententia recedendum.

Q U E R E S I V.

2835 An Moniales S. Clare teneantur sub mortali ad jejunia Regulæ, nempe Adventus, & feris sextæ?

Pro Clarissis duæ sunt edicte Regulæ. Prima fuit tradita à S. P. N. Francisco, approbata ab Innoc. IV. 16. Septemb. 1252. Const. 12. in Bullario tom. 1. in duodecim distributa Capitula, in quorum tertio imponitur jejunium perpetuum.

2836 Secunda fuit disposita ab Urb. IV. 1263. quæ incipit, *Beata Clara, ut in Const. 7. in tom. 1. Ballarii*, & diversa in 26. Capitula, in quorum undecimo fuit moderatum jejunium, & impostum 3 festo Nativitatis Beate Virginis ad festum Resurrectionis Domini, & feris sextis.

2837 Denique plena manus dedit Eugenius IV. Nonis Febr. 1466. Const. 28. apud Bullar. Cherubini, quæ est 21. apud Bullar. Rodr. & 2. apud Confessio, & incipit *Ordinis tui*, per quam ad supplicationem Sancti Joannis de Capistrano, tunc nostris Ordinibus Vicarii Generalis, jejunium benignius moderavit, plura dubia præmissæ Regulæ declaravit, & obligationem peccati mortalis ad sola quinque puncta restrinxit, eam à reliquis præceptis amovendo. Et quia hæc Bulla est norma, & mensura totius Regulæ D. Clara, à Directoribus præ oculis habenda,

ad tollendos scrupulos, atque errores, qui ex conscientia ferrea possent contingere, operæ pretium duxi eam hic apponere. Est igitur, ut sequitur:

(Eugenius, & Ordinis tui, & Præterea cum in Regula Beate Clare jubetur jejunium perpetuum, quod nimis rigorosum teneamus; placet, & volumus, quod supradictæ, & Tertii, & aliorum Ordinum foretes, & solimoddo teneantur ad illa jejunia, ad quos vos fratres Ordinis Minorum, Regulam observantes, obligati estis, & eodem modo servent in cibis Quadragesimali tempore, exceptis debilibus, & infirmis. In aliis vero jejunis, ut sunt quatuor Tempora, vigilarum Apostolorum, & similibus, & servetur consuetudo Religionis, secundum quæ licet eis etiam ova & lacticia comedere. Cum etiam in Monasteriis foretes sive Monachæ incedant nudis pedibus discalceate, quod nimis rigorosum existimamus; placet, & volumus, quod foretes, sive monachæ possint deterrere illa, quæ nomine caleantiorum non censentur, puta cuppes lignos, & sandalia, atque etiam, cum opportunitate fuerit, calcamenta. Item cum in aliquibus Monasteriis, locis, & congregationibus, & in quibus silentium perpetuum, quod quidem nimis rigorosum existit; tibi tuisque in officio successores, & Provinciarum tuis subiectarum Vicariis, cum Discretorum consilio dispensande, tam in cibis, quam in quibuscunque aliis perpetuis, quam in silentio supradicto, concedimus facultatem. Insuper cum dilectus filius frater Joannes de Capistrano tuus in Vicariis Officio prædecessor declaraverit, quod in Regula prima Beate Clare continentur centum, & triginta præcepta regularia, in quorum transgressione moniales, sive foretes professe, peccatum mortale incurrun; idque nimis durum, & periculosum iudicemus; autoritate, & tenore presentium declaramus, & volumus, quod in nullius prædictorum transgressione, præterquam eorum quatuor, quæ concernunt principalia vota, obedientiæ scilicet, paupertatis, castitatis, & clausuræ, & super electione Abbatis, & depositione, peccatum mortale incurran.)

2838 Ubi Pontifex, quantum ad rem nostram, de jejunio duo disposuit, videlicet primo obligationem temporis, secunda obligationem peccati; prius namque jejunium perpetuum in prima Regula Monialibus præceptum reducit ad tempus, & numerum jejuniorum Fratrum, ita ut solum teneantur ad jejunia Fratrum Minorum de Observantia.

nimirum feris sextæ, & Adventus à die Omnium Sanctorum usque ad Nativitatem Domini exclusive. At non sub mortali, sub quo sunt obligati fratres; nam postea descendendo ad obligationem peccati cunctorum præceptorum dicte Regulæ numero centum, & trium, quæ refert, & inter quæ sub Capitulo tertio est jejunium, subdit:

Tenore presentium declaramus, & volumus, quod in nullius prædictorum transgressione, præterquam eorum quatuor, quæ concernunt principalia vota, obedientiæ scilicet, paupertatis, castitatis, & clausuræ, & super electione Abbatis, & depositione, peccatum mortale incurran. Ubi habetur expressa exceptio, & positiva aliorum præceptorum exclusio, inter quæ est jejunium. Exceptio autem firmat regulam in contrarium.

2839 Confirmatur: quia verba posteriora Bullæ, in quibus est sermo de obligatione peccati, referuntur ad priora, nimirum ad omnia præcepta dicte primæ Regulæ; imo expresse tenentur sub numero centum trium, adeoque referuntur ad jejunium, quod in dicto numero continetur, & consequenter per priora verba, quod Moniales teneantur ad jejunia fratrum, solum disponit Pontifex de obligatione temporis, minime de obligatione peccati; alioquin in posterioribus verbis, per quæ cætera omnia præcepta peccati mortalis excludit, sibi contradiceret: quod non est dicendum. Per priora igitur verba Pontifex modificavit jejunium quoad tempus de perpetuo in temporarium, ut est in fratribus; per posteriora vero ulterius modificavit jejunium quoad peccatum. Hinc per propria verba expressit tempus (ut constat) per posterius obligationem peccati.

Vide n. 428. 429. & 464. Et hæc sunt satis pernotitia obligationis Regulæ Clarissarum, in super Sororum Tertii, ac aliorum Ordinum D. Francisci, quæ tamen licet de benignitate Apostolica sint à mortali culpa liberatæ, sunt tamen monendæ super observantia præceptorum Regulæ, maxime jejuniorum, tempore, quo solent jejunare fratres.

DE INTERRUPTIONE.

2840 **S**i ad fatietatem te refecisti, & linteolum plicasti cum animum amplius non comederis, si postea aliquid occurreris comedas, non violas jejunium, si non est lapsus notabiliter quadrans: quia per tam breve tempus non habetur moralis interruptio.

2841 Si autem evocatus, aut ob negotium mentis occurreris comestione interruptus, cum animo eam postea prosequendi, majus tempus

requiritur ad interruptionem moralem, quæ jejunium frangat; unde non frangit jejunium, si interruptus per horam.

2842 Similiter pauperes non frangunt jejunium, si plures interruptiones faciant, ob plures comestiones, quæ ad unam justam refectionem sufficiant.

DE QUANTITATE.

2843 **A** Peccato mortali excusat parvitas maritæ. Quoad carnem, parva quantitas est illa, quam coquus de necessitate gultare debet, ut discernat, an sit bene aptata: quoad alios cibos, duæ unice. At si qui sæpius intra eandem diem quid modicum comedit, ad veritatem sine notabilem quantitatem se comedit, frangit jejunium: quia plura illa modica intra eandem diem continuatur moralliter, minime, si intra diversos dies. v. n. 2026. & in pag. 3. prop. 29. ab Alex. VII. damn.

2844 A veniali excusat, qui ob urbanitatem, aut preces amicit, quid modicum sumit.

2845 Qui mane ante comestione medicamen aliquid sumit, jejunium non frangit, quia ea non est comestio, sed medicina.

2846 Qui pulvis in die quid notabile comedit, peccat solum mortaliter in secunda comestione, & non in sequentibus; qui vero plures carnes comedit, peccat toties quoties comedit; quia præceptum de jejuniis est præceptum divinum, continens scilicet duæ præcepta partialia, unum affirmativum de unica comestione, quod non obligat pro semper, alterum negativum de non comedendis carnibus, quod obligat semper, & pro semper. Per secundam, inquam, comestione quæ fit impotens ad servandum præceptum de unica comestione, & sic non peccat per reliquas comestiones, quia non peccat quis non observando præceptum, quod servare non potest. Post quamlibet autem comestione carnis, adhuc est qui potens ad servandum præceptum de non comedendo carnes; & ideo quoties carnes comedit, toties peccat.

2847 Qui quantitatem notabilem particularem consecratarum sumeret, jejunium frangeret, quia esset comestio, notabile & substantiale nutrimentum afferens, supplet Deo defectum naturalium substantiæ panis, Diana part. 5. resol. 11.

DE QUALITATE.

2848 **E**xtra dies jejunii prohibetur fidelibus comedere carnes diebus Venis, & Sabbati, nisi eo die contingat festum Natalis Domini. Nominem carnis etiam venit jus carnis, non prohibentur autem ova, & lacticia,

cientia; nec consuetudo, quæ in hoc adest, obligat sub mortali; quia est introducta ex devotione, non animo obligandi; ita nãque tenet communis Doctorum mens; unde monendi sunt simplices, ne peccent ex conscientia erronea: v. n. 486.

2849 Tempore Quadragesimæ prohibentur non solum carnes, sed etiam ova, & lactinia, ex consuetudine obligante ad mortale, sic acceptata ex communi Doctorum sensu, & determinatione Ecclesie: v. in pag. 3. prop. 32. ab Alex. VII. damn. & n. 2857.

2850 Imo tempore Quadragesimæ prohibentur ova, & lactinia, non solum diebus jejunii, sed etiam diebus Dominicis, ex cap. denique 5. & ult. dist. 4. v. n. 2857.

Par autem est, ut quibus diebus à carne animalium abstinemus, ab omnibus quoque, quæ ferentium carnis trahunt originem. jejunemus, à lactine videlicet, caseo, & ovis. Par est ratio; quia abstinentia à carnibus, & lactiniis, est præceptum negativum. Item in sexta Synodo Constantinopolitana generali celebrata anno 681. ubi Can. 56. sic dicitur. *Accipimus, in Armeniarum regione, & in aliis locis, in Sabbatis, & Dominicis sanctæ Quadragesimæ quosdam ova, & caseum comedere. Visum est ergo, ut omnis Dei Ecclesia, quæ est in universo terrarum Orbe, unum ordinem sequens, jejunium perficiat: & abstineant sicut ab omni mactabili, sic & ab ovis, & caseo: quæ quidem suavi fructus, & satus eorum, à quibus abstinentur. Si autem hoc non servaverint, si sunt Clerici, deponantur; si laici, segregentur.*

2851 In aliis autem jejunii extra Quadragesimam, nempe quatuor Temporibus, & vigiliis, non sunt prohibita ova, & lactinia; idem sic de jejunio ex voto, penitentia, aut Jubilæo. Doctores citandi: n. 2859.

2852 Potus etiam vini non frangit jejunium, quia non est comestio. Hinc mutuum non frangit jejunium, bene vero fucum, quod quis ore sumit ex urva, quia illud succum per modum potus, sicut per modum cibi, & comestionis. Id. sic de succo malorum punctorum, de peponibus, & similibus.

QUÆRES.

2853 An Fratres Minores in jejunio ex præcepto extra Quadragesimam, Adventus, & Ferie sextæ, teneantur sub mortali abstinere ab ovis, & lactiniis?

A Firmat Melphi in Com. cap. 3. tit. 12. q. 1. & 2. in locis, ubi est consuetudo abstinenti, ut in Italia; fecus in aliis Regionibus, ubi non est consuetudo abstinenti. Ita Quatuor Magistri, & Moderni expostores Regulæ, Corduba, Politus, Longus, quos

refert, & sequitur Melphi citat. quæst. 2.

2854 Tota ratio est consuetudo. 2855 Firmari tamen potest statuto Ordinis Salmant. Vallis, & Romano cap. 3. §. 6. num. 1. Tempore quo fratribus ex præcepto Ecclesie, vel Regula nostræ instituto jejunandum est, non solum ab esu carnis, sed etiam ab ovis, caseo, & lactiniis aliis abstinendum est. Quod statutum videtur obligare ad mortale, quia est declaratorum Regulæ, ex facultate Eugenii IV. concessa Capitulo Generali declarandi Regulam, quæ facultatem refert Cor. cap. 3. quæ 2. §. Quantum punctum.

2856 Si autem, quid ego sentiam, cupis, iudicium ferre nolo; intellectum tamen meum, discurrentem gratia, tibi aperiam.

Et quidem nulla mihi videtur obligatio mortalis. Offendo: Talis obligatio abstinenti ad ovis, & lactiniis in jejunio extra Quadragesimam, ut sunt jejunia Adventus, & ferie sextæ, vel ortur ex natura jejunii Ecclesiastici, vel ex præcepto Regulæ, vel ex consuetudine; nullum ex his dici potest.

2857 Non primum, quia si abstinentia à lactiniis esset de natura jejunii Ecclesiastici, non staret jejunium Ecclesiasticum cum lactiniis; certum autem est, quod stat, quia comedens lactinia tenetur jejunare. Ita Com. Unde jejunium Ecclesie non includere ex sui natura abstinentiam ab ovis, & lactiniis, docent ex nostris Vallal. part. 1. tract. 25. dist. 2. n. & Port. ver. jejunium in adis. nu. 7. cum Sanc. Leander à Marcia quæ 9. super cap. 2. Regulæ D. Francis, & Melphi cit. vers. circa quorundam. Ex Summis vero, & Canonistis, tenet communior, nempe D. Thomas, Bonac. Filliue. Diana, Tamb. & innumeri alii apud Leandrum de jejunio tr. 5. dist. 3. q. 4. & 5.

Imo Port. n. 8. addit, jejunium Quadragesimale non includere in se abstinentiam à lactiniis, sed eam esse distinctam quasi præceptum, ex cap. denique 6. dist. 4. Hinc qui in Quadragesima frangit jejunium, & lactinia comedit, duo distincta peccata committit; & cessante ex aliqua causa præcepto jejunii, non cessat exinde præceptum abstinenti à lactiniis: v. num. 2871. & 1850.

2858 Non secundum, quia præceptum Regulæ cap. 3. non exprimit abstinentiam à lactiniis, sed purum jejunium; jejuent ad festo omnium Sanctorum usque ad Nativitatem Domini, &c. aliis autem temporibus non teneantur, nisi sexta feria, jejunare. Adcoque cum imus in odore, & lactinia sint (ex probatis) compositibilia cum jejunio, ac in præcepto non exprimantur, sub eo non comprehenduntur.

Hinc

2859 Hinc jejunia ex voto, Jubilæo, & Penitentia, non obligare ad abstinentiam à lactiniis, nisi exprimat, docent Tamb. de jejunio lib. 4. c. 5. §. 1. n. 25. Diana, Azorius, & alii communiter. Jejunium aut Regulæ extra Quadragesimam, vel etiam votum, vel purum præceptum (ut probabilius teneo) non plus obligans, quam votum.

2860 Insuper statutum, n. 2855. cit. exprimit prohibet usum lactiniorum in communitate, ut liquet ex verbis, quæ immediate subdit: *Superiores vero locorum, qui aliter in communitate festi fecerint, aut permisissent suffragiorum iure, arbitrio Provincialis, priventur.*

2861 Idque non sub culpa mortali, sed sub pena statutaria. Quia statuta Ordinis, & consuetudines Religionis, etiam auctoritate Apostolica roborata, non obligat sub mortali, consistat ex Bulla Sixti IV. n. 2831. relata, quam sequitur, ac docet communis expostorum, cum Melphi in com. c. 2. stat. 72. q. 1.

2862 Falsum autem est, Eugenium IV. concessisse Capitulo Generali facultatem declarandi Regulam. Primo, quia Eugenius IV. per oraculum, quod refert Rodr. in Bullario pag. milia 817. num. 1. declaravit, nullum statutum nec antiquum, nec novum obligare fratres sub culpa mortali, aut censura; quomodo igitur potuit sine contradictione dare facultatem Capitulo Generali condendi statutum obligans ad mortale?

2863 Secundo, quia facultas declarandi Regulam solum residet apud sedem Apostolicam; minime apud Capitulum Generale. Et expositiones Doctorum solum faciunt opinioem probabilem, Longus contr. 1. sect. 4.

2864 Tertio, quia id esse falsum aperte liquet legenti concessionem ipsam, quam referunt Corduba, c. 3. q. 2. §. quantum punctum, Sorbo in comp. jejunium, & Melphi, c. 3. stat. 14. quæ 2. cuius verba sunt: *Eugenius IV. concessit Capitulo Generali facultatem ordinandi, & declarandi, in quibus locis, & Provinciis fratres debent jejunare Regulæ, & ceteris Quadragesimalibus observationibus, & in quibus debeant Fratrum consuetudinem imitari, vel aliter se habere: Ubi (ut vides) non dedit facultatem declarandi Regulam, sed declarandi Provincias, in quibus debeant uti ceteris Quadragesimalibus, ac servare consuetudinem, & in quibus non eo modo, quo declaravit cum Monialibus: nullam exprimentem culpam, ut patet in n. 2828.*

2865 Quarto, ex Melphi in com. c. 3. rr. 13. quæ 2. qui commentando præstatum statutum de num. 2855. adducit facultatem, & verba Eug. IV. num. 2864. quibus immediate addit: *Circa quorum verborum seriem, notandum primo sunt*

Examen Ecclesiæ.

dari declarationem (supple tu Eugenii IV.) in iure communi, quo non præcipitur abstinere ab esu ovium, & lactiniorum extra Quadragesimam: ideo præcepti consuetudine cessat omnis obligatio. Ex quo inferitur, non esse effectum declarationum Regulæ, nec Eugenium concessisse facultatem Capitulo Generali condendi statutum obligans ad culpam mortalem: alias non bene concluderet Melphi, nullum esse jus obligans: quia esset jus Regulæ, & Statuti Ordinis.

2866 Cæterum hoc gratis dato, omne tollit dubium Bulla Sixti IV. n. 2831. relata, quæ decernit, statuta, consuetudines, vel declarationes Ordinis præter Regulam, etiam auctoritate Apostolica roborata, non obligare sub culpa mortali, aut censura: ibique derogat omnes constitutiones etiam Apostolicas in contrarium. Unde facultas Eugenii, gratis dato, quod esset dato Capitulo ad declarandam Regulam, nullus esset roboris, quia cum fuerit prior Sixto IV. per annos quadragesima, fuit expresse derogata per Bullam Sixti, quam amplectitur tota Religio cum suis expostoribus, Melphi cit. Miranda, Port. & alii apud ipsum, ac demum Corduba, in introductione quæst. 6. §. sed & notandum: vide num. 151.

2867 Com igitur constat, Franciscanos non teneri sub mortali ex iure communi Ecclesie, aut Regulæ, ad abstinentiam ab ovis, & lactiniis, in jejunio extra Quadragesimam, videndum maneat, an teneantur ex consuetudine.

2868 Et non teneri ex consuetudine, probatur; quia consuetudo, ut obligat sub mortali, debet esse intruducta animo se obligandi ad mortale: ut ex n. 210. ita ut si de iustissimo animo non constat, standum sit pro libertate animi non constat, standum cap. 5. §. 1. n. 22. & com. Id autem non constat de consuetudine, de qua est sermo.

2869 Non dicas, non posse aliud assignari motivum hujus intruductæ consuetudinis, nisi animus se obligandi, motivum naque fuit fervor devotionis.

Probat. 1. Quia in Franciscanis ligatis viginti quinque præceptis obligantibus ad mortale, nulla consuetudo potest rationabiliter præsumi intruducta animo se obligandi ad mortale.

2870 Hinc refert Melphi in Com. c. 2. stat. 71. q. 1. plures esse consuetudines in nostro Ordine, quas (ait) non debere præsumi esse intruductas animo se obligandi ad mortale: & inter alia docet cum Miranda in Reg. c. 56. dist. 2. & Corduba, non peccare mortaliter Fratrem

V

Mi

Minorem dormiendo sine habitu, non obstante consuetudine in contrarium, & Statuto cap. 2. §. 9. n. 13. Nicolao III. & Julio II. confirmato: *Qui sine habitu, capuccio, elvodia, & s. malibus, nisi causa infirmitatis, de consilio Medici, & licentia Superioris, dormierit, coram fratribus capitulata convegetatis genuflexus, sine capuccio, in pane, & aqua jejuret.*

Quod docet iis verbis: *Facit quidem mihi maximam vim ista portenta, & solennis consuetudo, quam sanctam rectam semper Minorita Religio conservavit. Qua tamen nolo aliorum consuetudinis laqueos incipere, ad quibus illos possum, & debeo extricare, Dico, hanc consuetudinem non obligare ad peccatum.*

Unde concludit, predictam consuetudinem & relatum statutum importare consuetudinem honestatis, minime necessitatis videlicet peccatorie mortalis. Quam doctrinam firmat auctoritate Bullae Sixti IV. saepe, & in n. 287. relate, quae statuit, statuta, & consuetudines nostri Ordinis, etiam auctoritate Apostolica roborata, non obligare sub culpa, mortali aut censura.

(Nec valet dicere) subdit idem (quod putent se peccare mortaliter aliter operantes, quia hic timor ex ignorantia procedit, vel conscientia scrupulosa) v. n. 486.

Quae omnia mutant pariter in re nostra de consuetudine abstinenti ad lacticiis in jejuniis extra Quadragesimam.

2871. Secundo: quia in jejuniis quatuor temporum, & Vigiliarum, quae à precepto Ecclesiae praescribuntur, adeit consuetudo abstinenti ad lacticiis, & tamen non dicitur introducta animo se obligandi, sed ex fervore devotionis. Ita Pasqualibus, Navar. Sanch. Diana, Tambur. & innumeris aliis apud Leandrum à Sanctissimo Sacram. de jejuniis tr. 4. dist. 3. 9. 5. Cum autem precepta, & jejunia Regula non magis obligent, quam precepta, & jejunia Ecclesiae, ut docet Corduba cum ceteris expositioribus, quos sequitur Longus c. 3. contr. 9. sect. 4. n. 3. ideo sequitur, quod sicut consuetudo in jejuniis Vigiliarum, & quatuor temporum, non dicitur introducta animo se obligandi, sed ex fervore devotionis; idem dici debet de consuetudine jejuniorum nostrae Regulae extra Quadragesimam.

2872. Tertio, quia etiam in Dominicis Adventus est consuetudo in nostra Religione abstinenti ad lacticiis, non minus quam diebus jejuniis; & tamen nullus dicit, quod sit introducta animo se obligandi, sed ex fervore devotionis, igitur, &c.

2873. Quarto, demum constat ex verbis

ipsis Bullae Sixti IV. ubi Pontifex refert petitionem, in qua per fratres fuit expostum, quod plures erant declarationes, consuetudines, & consuetudines praeter Regulam, fervore devotionis factae, &c.

Hinc Doctores num. 2871. citati, & ex nostris, Villalobos, & Leander de Murcia c. 8. super c. 3. Regulae S. Francisci, docent, universim in jejuniis extra Quadragesimam, cujusmodi sunt jejunia Adventus, & Feriae sextae, consuetudinem abstinenti ad lacticiis non esse introductam animo se obligandi, sed ex fervore devotionis.

2874. Et nosler Portellius verb. jejuniis in addit. num. 7. concludit: *Est probabilior opinio, neque de jure, neque de consuetudine invidici in die jejuniis lacticiis extra Quadragesimam.*

2875. Quod si petas: Quomodo fiante clara declaratione Sixti IV. contra consuetudines, expostores moderni n. 2853. citati, dicant, quod in abstinentia ad lacticiis in jejuniis extra Quadragesimam standum sit sub mortali consuetudine Regiorum?

Hanc petitionem nolo ego respondere, sed solum referre responsum, quam dicit Corduba in introductione Regulae §. 6. pag. mibi 22. & 34. vers. sed & notandum, quod Sixtus IV. in primi, circumscripta. Ubi postquam refert allatam declarationem, & dispositionem Sixti IV. & alias Nicolai III. Clem. IV. & Joan. XXII. haec habet:

Pater etiam ex dictis, quod de doctoribus aliquibus, seu expostioribus regulae, aut de eorum dictis, non est curandum, quomodo contra aliqua contenta in predictis tribus declaratione Nicolai III. & Clem. V. & Joan. XXII. Quorundam exigit, aliqui loquuntur: quia aliqui eorum, utpote Bonaventura, Hugo, & quatuor magistri, & alii, fuerunt ante predictas declarationes. Ideo non mirandum, si aliter aliquando loquantur, inanequam esset per Ecclesiam aliter dispositum, aut declaratum.

Alii autem Doctores fuerunt post predictas declarationes, & forte ex inadvertentia sequendo priores expostores, aliquando aliter locuti sunt contra predictas declarationes. Ideo, ut dictum est, de eis non est curandum contra predictas declarationes, quae habent primum locum, ut patet ex dictis hic, & in quaestione precedenti.

COCHOLATAM

2876. **J**ejunium non frangere, abque ulla similitudine tenent Thomas Hurtad. & quamplures Doctores apud Tamb. ro. 1. pag. 135. Dianam, & Leandrum citandos; quia habet rationem potus; iis accedit consuetudo, & timoratorum usus sine scrupulo.

Mibi

2877. Mihi tamen valde placet sententia Leand. de praec. Eccl. tr. 5. dist. 5. qu. Diana p. 11. r. 6. ref. 53. Remigi, & Elcobar apud ipsos: mirum cocholatam non frangere jejunium; si id, quod est cibi, miscetur aequo in minori quantitate, ita ut aqua praedominetur, v. g. si sex unciae aquae miscetur uncia una cum dimidio cocholatae; & media uncia sacchari: frangere vero jejunium, si id, quod est cibi, miscetur aequo in aequali, aut majori quantitate, ita ut praedominetur cibus. Ratio non defumatur ex parvitate materiae; alias in primo casu cocholarum non posset ferri sumi venialis; nec plures eodem die sine mortali, ex nu. 2843. sed ex ratione potus, & cibi; nam cocholata primo modo habet rationem potus, quia praedominatur potus: secundo modo habet rationem cibi, & comestionis, quia praedominatur cibus. Tum quia tunc valde opponitur fini praecipi, qui est maceratio carnis; nam tunc cocholata est praeter ceteris nutritiva, & elevativa spirituum vitalium.

2878. Idem dico de aqua dulci, vulgo Sorbetata.

2879. Prima autem opinio de cocholata ob auctoritatem extrinsecam gravissimorum Doctorum, & timoratorum consuetudinem censetur probabilis.

2880. Pinguedo, nempe sagimen, & lardium computantur inter ova, & lacticiis. Diana p. 1. tract. 9. ref. 21. & plures ad ipsum. Quibus accedit consuetudo Regni Siciliae.

2881. Qui in Quadragesima comedit ova, aut lacticiis, peccat quidem, si non habeat Billam, aut necessitatem; sed non frangit jejunium, unde tenetur ad jejunium; quia lacticiis prohibentur praecipue distincta à praecipi jejuni, & ex proinde dicuntur stare cum jejunio: v. n. 2857.

DIFFICULTAS EST DE CARNIBUS

2882. An scilicet dispensatus à carnibus, sit dispensatus à jejunio?

Afirmat Diana p. 1. tract. 9. ref. 25. Filiuc. Tamb. & innumeris aliis: quia non potest quis esse obligatus ad aliquid, ad cuius essentiam non obligatur; adeoque, cum abstinentia à carnibus sit de essentia jejuni, ut patet ex ejus definitione n. 282. sequitur, quod non obligatur ad abstinentiam à carnibus, qualis est dispensatus à carnibus non fit obligatus ad jejunium: quam rationem insolubilem vocant.

2883. Respondeo cum distinctione: dispensatus à carnis ob debitam virtutem, & ad eas recuperandas; est dispensatus à jejunio; minime, si est dispensatus ad carnes, quia cibi je-

juni sunt ei nocivi, Rodrig. in summa cap. 24. Angles, Bonac. & alii.

Ratio est; quia in primo casu habetur necessitas duplicis contentiois, non sic in secundo. 2. Quia ex eum dilecti, de dolo, & contumacia, dicitur, quod praecipuum Ecclesiae, licet non possit in totum servari, sit servandum in parte, quae potest servari.

2884. Non obstat ratio in oppositum: Ex absurdo, sequeretur enim ex illa, quod dispensatus ab unica comestione ob longam iter; esset dispensatus ab abstinentia à carnibus; quia non minus est de essentia jejuni unica comestio, quam abstinentia à carnibus. 2. Ex ratione, quia jejunium est unum per aggregationem, & praecipuum dividuum; includens duo praecpta distincta, unum de unica comestione, alterum de abstinentia à carnibus; unde si cessat obligatio ab alio, nisi adit pro utroque necessitas. Vide quoque insolubilitatem rationis oppositae: v. n. 454. 2846.

DE COLLATIONE.

2885. **C**ollatio, seu refectiuncula vespertina faciendi, ex consuetudine ob virium debilitatem, & ob somnum capiendum introducta, atque à Sancta Matre Ecclesia benigne permittitur.

2886. Ex consuetudine, & praxi timoratorum sumi possunt unciae octo cibi. Angles, & Maltius, dicunt, quantitatem remittendam esse praesentis particularium; juxta diversitatem complexionum. Permittunt pro collatione fructus, legumina, & alia ex saccharo, ac melle confecta, Bonac. cum pluribus vult, in collatione non tam intendendam esse qualitatem, quam quantitatem. Permittitur unci, vel alter piculicus parvus, & parum casei. Omnino tamen abstinendum est ab ovis: quia ova sunt valde nutritiva, & carni affinis, utpote carnis semen, adeoque collationi repugnant; unde contraria opinio est contra bonos mores, & scandalosa.

2887. In Vigilia Nativitatis Domini, & Paschatis, sumi potest collatio duplo major ratione legitime, Leander de jejun. dist. 4. qu. 15. & 18. Tamb. tom. 1. p. 137. n. 7.

2888. Quantitas cibi in collatione permittitur, potest permitti cum vino.

QUAERITUR.

2889. An possit quis quantitatem permittam, nempe uncias octo panis in aqua, aut alio liquore non vitioso collatione pro collatione sumere?

Negat Filiuc. tom. 2. tract. 27. part. 2. c. 2. nu. 21. quia coctio notabiliter transfundat aquam, ut ex illa, & pane fiat unciis cibus solidus; adeoque aqua haud amplius retinetur.

V. 2. ra.

rationem potus, sed cibi, quod non facit pura mistio panis cum vino sine coctione.

Affirmant Diana p. 9. n. 6. *resol.* 29. Leander de jejun. *tr. 5. disp.* 4. n. 35. & plures apud illos: quia aqua etiam post coctionem cum pane semper remanet liquor, & vehiculum alimenti.

Tum quia non auget substantiam cibi in ordine ad nutritionem, quod in refectiuacula attenditur; adeoque sicut possunt pro refectioe sumi seorsim, ita sumi etiam post coctionem.

Escolat cum alia media via incedens, concedit, posse licite pro refectioe sumi ex pane cocto unciis duodecim, quia ille excessus ponderis, cum proveniat ex aqua, est exigui nutrimenti. Que opinio magis mihi placet, quam que absolute affirmat; quia ut ait Tamb. *ro. 1. lib. 4. cap. 5. §. 2. n. 2.* tota quantitas panis cocta cum aqua, licet non plene nutriat, plene fiat: quod etiam in refectiuacula attenditur.

CAUSÆ EXCUSANTES.

2890 **A** Jejunio sunt *Impotentia, Labor, Pietas.* Ob *impotentiam*, quis excusatur, quoties ex jejunio adest periculum notabilis damni. Hinc excusatur. 1. *Juvenes*, qui 21. ætatis annum non compleverunt, quia ratione incrementi, majori indigent alimento; quia tamen eorum curam habent, curare debent, ut in Quadragesima jejunent ter, aut bis in hebdomada; idque ex consilio, ut ad jejunium influantur; ad abstinentiam vero à carnibus obligantur omnes post annum septimum.

2891 2. Excusantur *Sexagenarii* incepto anno sexagesimo, licet appareat robullus: quia tunc in re vires declinant, quoniam *senectus ipsa est morbus*. Tenentur vero abstinere à carnibus.

2892 *Religiosi Franciscani* obligantur sub mortali à die professionis, etiam ante annum 21. ad jejunia Regularæ, nempe Adventus, Quadragesimæ, & Fæstæ 6. minime ad jejunia vigiliarum, & quatuor temporum, quia de his Regularum non loquitur. *Sexagenarii* vero ab omnibus jejunii excusantur. Ratio est; quia pro juvenibus magis habet locum pietas, & privilegium, cui per professionem voluntarie cessant; pro senibus vero magis, & totalem habet locum necessitas. Idem de jejunio perpetuo ex voto; quia licet votum obliget secundum intentionem votantis, pro accedens decubiliari potest votens ratione necessitatis, & incapacitatis subiecti, Leander de jejun. *Port. vtr. jejun. n. 5.*

2893 3. *Pauperes*, qui non habent sufficientem cibum pro justa refectioe; vel quia alium cibum non habent, nisi vetitum, nempe car-

nes aut ova; quia *benigna Mater Ecclesia non intendit vota die ad panem, & aquam, & pauca legumina illos adstringere, aut alimentum vitibus sustentandis necessarium subtrahere*, Ardekin ex Diana.

2894 4. *Infirmi, convalescentes, prægnantes, lactantes, & alii, qui ad necessaria vota majori indigent alimento. Qui ex stomacho vomitate panis capitis dolent, aut corrigentem. Item qui nocte dormiunt, aut castitatem requirunt; qui tamen si possunt, tenentur inopinando obviare, faciendo callationem mane, & comestionem vesperis.* Ita Ardekin. Sed non possunt comedere carnes.

2895 *Labor* excusat, non omnis, sed sititialis, ut judicio prudenti sit incompatibilis cum jejunio: alioquin non aderit necessitas; & à jejunio non excusat, nisi necessitas.

2896 Hinc excusantur Fabri Ferrarii, Cementarii, Lignarii, Folliores, & similes exercentes artes laboriosas. Non excusantur autem exercentes artes sedentarias, aut quæ non tantum corporis agitationem requirunt, ut jejunium resistere non valeant: hujusmodi sunt *Sutores, Sutores, Tonfores, Pistores, & similes, v. in pag. 3. prop. 30. ab Alex. VII. damni.*

2897 Leander de jejun. *dis. 8. g. 144. 155. & 156.* cum alius docet, defatigatum ex labore voluntarie assumpto, v. g. lusu pilæ, vel etiam ob inhonestum finem; quia v. gr. pluries rem habuit cum muliere, cum prævisione futuræ impotentiae ad jejunandum, nedum non teneri ad jejunium, sed neque peccasse in causa contra præceptum jejunii. Imo Ardekin *tom. 2. pag. 312.* citans pro se Dianam p. 1. *tr. 9. ref. 42.* id tenet etiam illi defatigatio fuerit facta in fraudem jejunii; quia ille intendit solum se ponere in statu, qui est extra obligationem jejunii. Quod confirmat ex eo, quod ad evitandum jejunium, aut auditionem Sacri, potest quis transire ad alium locum, ubi jejunium non obligat, aut festum non celebratur.

2898 Hac autem opinio semper mihi visa est nimis laxa; quia præceptum, quod formaliter præcipit, aut prohibet aliquem actum pro certo tempore, virtualiter prohibet pro eo tempore omnia opera incompatible cum impletione præcepti. Ac proinde

2899 Dico; quando defatigatio, v. g. lusu pilæ, est assumpta tempore remoto à die præcepti jejunii, nec teneris ad jejunium, nec peccas in causa: quando vero est assumpta tempore proximo die præcepti, non teneris ad jejunium, nec peccas non jejunandum, quia es factus impotens; peccasti tamen in causa contra præceptum jejunii; quia præceptum jejunii est moraliter præsens, adeoque virtualiter obli-

obligat ad non ponendam, sed vitanda impedimenta, à quibus commode abstinere potes; multo magis si defatigatio est assumpta eodem die præcepti: non sic in primo casu; quia præceptum non est moraliter præsens, sed remouit. v. n. 2894.

2900 Quod si non esset verum, sequeretur, quod si quis tempore, quo præceptum auditionis Sacri est præsens, assumeret opus incompatible, à quo commode abstinere posset, omisso Sacri non esset peccatum, nec in se, nec in causa, ob eandem rationem.

2901 *Exemplificatur assertio: si die Venetis & secundum alios die Sabbati egrediaris ad venandum in nemore valde ab Urbe remoto, ubi opportunitas audiendi Sacrum non adest, ac inde prævideas futuram omissionem Sacri Dominico, non eris reus omissionis Sacri, & peccati: non quidem in ipsa omissione, quia de se ipso reperit impotens; neque in causa, quia tunc non obligat præceptum ad non ponendum causam impeditivam: non enim erat actus, aut moraliter præsens, & sic non urgebat de proximo. Si vero egrediaris noctem Sabbati, aut aliquibus horis ante mediam noctem Dominicæ, reus eris peccati omissionis Sacri in causa, quia judicio prudenti cum non censeatur moralis distantia à die Dominico, præceptum audiendi Sacrum tunc censeatur moraliter præsens, & consequenter de proximo urgens ad non ponendam causam omissionis futuræ de proximo, Tamb. *tom. 1. lib. 4. c. 2. §. 3.**

2902 Hæc dicta sunt de operibus, à quibus commode abstinere possumus: nam ut tunc Cajetan. docet, non tenetur quis ob præceptum jejunii omittere opus, ad quod incumbit obligatio saltem notabilis.

2903 Quantum ad *advenas, & viatores*, dico eos non teneri legibus, & consuetudinibus particularium locorum, nec inde ad jejunia locorum, pro quæ transeunt, non animo ibi habitandi majori parte anni, nisi adest scandalum, aut nisi sint universalia, ut à non. 162. ad 164. in 2. *tom. p. 526. n. 206.* & supposito, quod sint veri viatores; à peccato enim in causa eos non excuso, si id faciunt in fraudem præcepti, ut illud declinet, ut in simili dixi in *tom. 2. pag. 527. nu. 210.* posset enim quis volens à jejunio se liberare die 23. Julii, quo Panormi fit jejunium vigiliæ D. Jacobi, accedere Montemregalem, & non jejunare, quia ibi non fit jejunium eo die, & ipse est advena; sequenti vero, quo ibi jejunatur, redire Panormum, nec jejunare, quia hic ratione festi non jejunatur eo die: quis autem major dolus, & collusio præcepti?

Examen Ecclesiæ.

2904 Et quamvis Diana *par. 1. tr. 9. ref. 19. & tr. 10. ref. 14.* & plures Doctores, quos refert Tamb. *tom. 1. lib. 4. c. 2. n. 12.* id teneant, dicentes, quod non peccet quis, si, nedum die antecedenti, sed etiam si eodem mane jejunii, aut festi, à loco jejunii, aut festi ad alium se transferat, etiam ex industria, ut à jejunio, aut auditione Sacri, & ab abstinentia à servilibus se liberet; hæc ducti ratione, quia obligatio jejunii extenditur ad totum diem, & obligatio auditionis usque ad meridiem, & usque ad meridiem potest differri; ac proinde intra illud tempus possit quis uti jure suo, & ad alium locum pergere, ubi non est obligatio, & sic ab ea se liberare.

2905 Nullo pacto volo huic opinioni adhaerere, sed eum peccare affirmo cum Rodriq. in *sum. tom. 2. c. 219. n. 2.* Ledem. Emman. Sâ. Fernandez, & alius apud Dian. & Tamb. *erit.* Mea resolutio maxime firmatur paritate de absolute à casibus reservatis, desumpta ex Bulla Clem. X. *Suprema*, de anno 1670. ubi in §. 6. *decernitur:*

(Et habeatis facultatem absolviendi ab omnibus casibus Sedis Apostolicæ reservatis, non ideo à casibus Episcopo reservatis posse absolvi. Palle autem Regularem Confessorem in ea Diocesi, in qua est approbatus, consentientes ex alia Diocesi à peccatis in ipsa reservatis, non autem in illa, ubi idem Confessor est approbatus, absolvere, nisi eisdem Penitentibus moverit in fraudem reservationis ad alienam Diocesim pro absolute obtinenda misericordia.)

Ubi industria accessus ad alienam Diocesim, ob finem absolute à reservatis, dicitur fraudis ita in re nostra. Unde

2906 Ratio intrinseca est; quia licet quantum est ex se quis possit uti jure suo, & sic v. g. uno die accedere Panormo Montemregalem, altero die Monteregali redire Panormum, nemo tamen habet jus utendi alibi in fraudem legis, quia jus nostrum est subordinatum legi, ex n. 42. Et ex jure, ex dictis supra n. 754. *frase nemini parochiarum.*

Unde, cum eo die urgeat Panormi præceptum commune de vigilia Vigiliæ Apostoli, non potest quis uti jure accedendi Montemregalem, & inde die sequenti, quo urgeat ibi, referendi ex industria, quod idem est ac in fraudem jejunii; quia jus hominis debet cedere legi.

2907 Opinioni Dianæ adhaereo, si talis accessus, & reditus fiat ex vera causa, ut sequitur ex eadem paritate, ex Bulla Clem. X. *desumpta*, v. n. 162. & 164.

2908 Excusantur à jejunio *viatores, & peder-*

fer per majorem dei partem, seu per duodecim miliaria, Diana in *Summa verb. jejun. n. 31.* Non excusatur, si equitandis confitetur unius diei iter conficiant: bene vero, si negotio coacti valde excedens iter conficiant, aut si per plures dies continuatos equitent, ut inde praevident vires debilitandas, Leander de *jejun. dist. 8. quest. 101. v. pag. 3. prop. 31.* ab Alexandro VII. damn.

2909 *Pietas* tandem excusat, quoties opera pietatis, & misericordiae, tam corporalis quam spiritalis, cum jejunio sine gravi incommodo perfici non possunt. Hinc excusantur *Concionatores* Quadragesimae; minime qui in solis Dominici concionantur, nisi sint valde debiles. *Leitores*, & *praecipuos*, quorum labor est nimis, aut complexio debilior. *Confessarii* debiles & suo muneri assidui. *Cantores*, qui ex officio canendi vivunt, & jejunandum redderent inhabiles. His Sanchez concedit in Quadragesima ova ad vocem servandam. *Scribae*, qui tota die ex officio scribunt; qui tamen debent suam vires consulere, an vigeant.

2910 Ceterum tam cum praesatis, quam in dubiis, omnes tollit scrupulus superioris dispensatio: v. n. 222.

Scotus in 4. dist. 8. quest. 3. litt. B. Mastrus in *Theolog. moral. dist. 12. q. 5.* Joan. la Cruz, pag. 61. Bonac. tom. 2. pag. 403. Tamb. tom. 1. à pag. 133. Leander de *praecip. Eccl. n. 5.* Bulmb. lib. 3. tit. 6. cap. 3. Fenech. Clericatus c. 110. Mendo. ver. jejunium.

DE III. PRÆCEPTO ECCLESIAE.

*Confiteri semel saltem in anno, & communicare
in Paschate.*

2911 **Q**uilibet fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, sub mortali confitetur semel saltem in anno; sufficit, si confiteatur in Paschate: quod si tunc non faciat, debet postea, ut verum sit, quod confiteatur semel in anno. Item tenetur quod praecipit divino confiteri. 1. In articulo, aut periculo probabili mortis. 2. Si praevideat postea non habiturum copiam Confessarii. 3. Si sit in mortali, & velit communicare. De quo sic in *tom. 2. n. 279.*

Si non habeat mortale, non ligatur hoc praecipit, quia non tenetur confiteri venialia: unde sufficit, si se praesentem Confessario, dicens, se non habere materiam necessariam: v. *num. 187.*

2912 Qui solum habet Confessarium igna-

rum sui idiomatis, non tenetur confiteri per interpretem ad satisfaciendum praecipit & bene vero in articulo mortis; quia tunc tenetur sibi providere tutiori & meliori modo, quo potest: v. n. 3095.

2913 Nomine anni per Brancatum, & de Lugo venit annus naturalis, computandus à Januario. Per Bonacinum, & Mastrum venit annus Ecclesiasticus, ab uno Paschate ad aliud.

Scotus in 4. d. 17. litt. E. M. Mastr. in *Theol. mor. d. 12. q. 2. art. 2.* Tamb. in *Meth. Conf. Joan. la Cruz*, pag. 392. Bulmb. lib. 6. n. 4. cap. 3. dub. 2. Leander de *praecip. Eccl.*

COMMUNIO

2914 **E**st duplex, *Spiritalis*, & *Sacramentalis*. *Spiritalis* est, quae fit per votum, & desiderium efficacius Eucharistiam suscipiendi. *Sacramentalis* est, quae fit per realem Eucharistiae sumptionem, ex D. Bouav. in 4. d. 9. q. 2. *Communio spiritualis* est manducatio *Spiritalis Eucharistiae*, quae fit ore cordis per recognitionem fidei, & affectionem charitatis. *Communio sacramentalis* est manducatio corporalis Eucharistiae, quae fit ore corporis.

2915 Qui facit communionem spiritualem debet esse in gratia, saltem per contritionem; nam delictare efficaciter communicare in statu peccati mortalis, est mortale. In praesenti est semel de communione sacramentali.

2916 Hoc praecipit Ecclesiasticum quilibet fidelis sub mortali tenetur ab anno saltem pubertatis Eucharistiam semel sumere in Paschate à Dominica Palmarum usque ad Dominicam in Albis inclusive in sua Parochia, aut in Cathedrali: v. n. 187.

2917 Qui non communicaverunt in Paschate, tenentur postea, quamprimum commode possunt, communicare eodem anno, quia tempus Paschatis non est appositum ad finendam, sed ad sollicitandam obligationem.

2918 Potest Confessarius iusta de causa suo penitentis tempus communicandi post Paschate differre; & tunc tenetur penitens ex vi ejusdem juxta Confessarii dilationem communicare.

2919 Vagi, Peregrini, & Advenae possunt ubilibet intra praesatum tempus praecipit satisficere.

2920 Die Resurrectionis, aut Jovis sancto, possunt fideles ex devotione communicare in qualibet Ecclesia, dummodo intra illud tempus unam Communionem faciant in

Pa-

Parochia, aut alibi de licentia Parochi. Tamb. tom. 2. p. 430. n. 48.

2921 Tenetur agrotus ex praecipit divino in periculo vitae constitutus Eucharistiam sumere per modum Viatici, medicorum judicio, etiam non jejunus.

2922 In eadem infirmitate & periculo potest pluries Viaticum sumere, dummodo saltem decem, aut quindecim dies intercedant. At non potest pluries Sacramentum Extremæ Unionis recipere, quia Eucharistia est Sacramentum refectionis, & nutritionis spiritualis, quia homo potest pluries indigere, non Unctio. Si vero infirmus convalescit, & postea denuo infirmetur, & in alio vitæ periculo constituitur, denuo potest Extremam Unionem recipere.

2923 Qui mane ante periculum ex devotione communicavit, si superveniat periculum, tenetur eodem die per modum Viatici communicare, ut satisfaciatur praecipit divino.

2924 Perpetuo amentibus, sicut non potest concedi Communio, ita neque Viaticum. E converso semifatis, stolidis, phreneticis, sicut potest concedi Communio, si non sit periculum vomitus, indecentiae, aut irreverentiae, ita debet dari Viaticum: idem die de amentibus, si intervallum rationis habeant.

2925 Pueris intra latitudinem decimi, & quatuordecimi anni debet dari Viaticum, sicut datur Extrema Unctio.

2926 Item possunt, imo debent communicari pueri novem, & aut decem annorum, si super mysterium fidei, & sacra Communionem sint plene eruditii, & de reverentia debita non dubitent: v. n. 278.

2927 Potest quis communicare ante praesentiam sacramentalem; sufficit enim, quod sit in gratia: vide in pag. 8. prop. 22. & ab Alex. VIII. damn.

2928 Pollutio nocturna involuntaria per se non tollit Communionem, nec copula conjugalis nocte praecedente, nisi reliquerit mentem perturbatam, & spiritus sensuales valde commotos, quo etiam praecipit, consultius est Communionem differre.

Copula vero fornicaria impedit, nisi aliud necessitas, aut rationabilis causa possit; ut si Sacerdos sit obligatus ad celebrandum, aut si Jubilaeus lucrandum, &c. & licet post partem unam grave peccatum, & debet quis eo die à Communionem abstinere, ut alio die eum majori reverentia, & decencia accedat; si tamen possit in gratia per Confessionem eodem die communicet, non peccat mortaliter.

2929 *Quantum ad effectum.* Sacramentum

Eucharistiae. 1. Dat per se augmentum gratiae; per accidens vero aliquando dat primam gratiam sanctificantem; ut si quis bona fide putans se esse in gratia, in qua revera non est, accedat cum attritione ad hoc Sacramentum, recipit primam gratiam, & peccatorum remissionem. 2. Dat auxilium ad vitandum peccata, ad resistendum tentationibus, & concupiscentiis tentationum. 3. Delet venialia: v. in pag. 6. prop. 56. ab Innoc. XI. damn. v. in tom. 3. de *Sacris. Miss. praeterim à n. 270.*

QUÆRES.

2930 *Parochus accessit ad communicandum infirmum, qui ei dixit se velle confiteri. Confessio est duo peccata contra legem naturae, subditi se tantum accusare, & dolere de illis, minime de peccatis contra legem naturae; sed potestator est, se non credere Sacramentis: Et monitus, ut respiciet: noluit. An Parochus debeat, eum communicare?*

Videtur, quod sic, ad vitandam infamiam apud adstantes, qui eum tenent Catholicum.

Dico, nullo pacto debere, aut posse. Primo; quia in tali casu Sacerdos non tenetur ad sigillum Sacramentale, nam illa non est Confessio; non est enim accusatio in ordine ad absolutionem Sacramentalem; quia ille non credit Sacramento Penitentiae; sed Confessionem altitud ad medium ad vitandum infamiam apud adstantes. Secundo; quia non debet frui privilegio fori, qui forum recusat. Tertio; quia Parochus Sacramentum Eucharistiae nondum periculo contemptus formalis exponeret, sed certo morali periculo traderet: contra autem contemptum formalem Sacramenti clamat jus Naturale, Divinum, & Canonice, quod praevalet juri naturali famae infirmi. Non est enim bonum, panem Angelorum dare canibus.

Quarto; quia jus, quod haberet ad famam, esset tantum jus naturale, cui praevalet jus fidei ex *tom. 2. p. 540. n. 461.* Hinc Parochus teneretur eum revelare, utpote haereticum formalem, quia jus naturale non excusat à denunciando haereticum formalem, *tom. 2. pag. 543. n. 280.* Quod dico, etiam si haereticum nunquam antea extera verit; nam extrenatio illa facta animo haereticali, non enim erat paratus corrigi: v. *tom. 2. p. 543. n. 284.*

Eadem ratione, si ancilla Turca fingens apud suos dominos se Christianam, accedat ad Confessarium petens absolutionem, ne manifestetur, Confessarius non potest eam absolvere, nec tenetur ad sigillum Sacramentale; quia Confessio illa non est Sacramentalis; eo maxime quia mulier illa non habet Baptis-

V 4

sumus,

num, qui est janua omnium Sacramentorum. Scetus in 4. d. 9. *quest. unic. lit. A. B. C. Maitr. in Teol. mor. disp. 12. q. 2. art. 3. Tamb. rom. 2. in Marti. Comp. pag. 426. Joan. la Cruz p. 340. Bulemb. lib. 6. r. 3. cap. 2. art. 3. Leander de Pr. Ecl. Clericatus 6. 111.*

DE COMMUN. QUOTIDIANA

Agunt D. Bonaven. in 4. d. 12. q. 2. & Scot. in 6. d. 24. *qu. un. lit. K. Insuper adest Decretum tenoris sequentis.*

D E C R E T U M

Sac. Congreg. Card. Sacr. Concil. Trident. Interpretum, de mandato Innoc. XI. circa Communionem quotidianam, & Confessionem venialium.

2932 Cum ad aures Sanctissimi D. N. fide dignorum testimonio pervenerit, in quibusdam Diocesis vigere ulum quotidianæ Communionis, etiam in Feria sexta Parasceve, & simul affirmari, eandem quotidianam Communionem præceptam esse à jure Divino, quin etiam in illius administratione aliquos abusus inolevisse, videlicet, quod aliqui non in Ecclesia, sed in privatis Oratoriis, & Domi, imo subantibus in lecto, & non laborant sulla gravis infirmitatis nota, sumant sacramentum Eucharistiam, quam argentea theca inclusam in erumena, aut sericeto illis deferunt Sacerdotes sæculares aut Regulares; abique in Communionem accipiant plures formas, ac particulas, vel grandiores solito; ac tandem quis confiteatur peccata venialia simplici Sacerdoti non approbato ab Episcopo aut Ordinario. Cum autem hæc Sanctissimus consideranda commiserit S. Congregationi Cardinalium, Concilii Tridentini interpretum, eadem Sac. Congregatio, prævia matura discussione super prædictis, unanimi sententia ita censuit: Etsi frequens, quotidianæ Sacrosanctæ Eucharistiæ usus à Sanctis Patribus fuerit semper in Ecclesia probatus, nunquam tamen, aut sæpius illam percipiendi, aut ab ea abstinendi, certis singulis mensibus, aut hebdomadis dies statuerunt, quos nec Consilium Tridentinum præscripsit; sed quasi humanam infirmitatem præscripsit; sed quasi humanam infirmitatem fecus reputaret, nihil præcipiendi, optaret quidem Sacrosancta Synodus, ut in singulis Misis fideles adstantes Sacramentalis Eucharistiæ perceptione communicarent. Idque non immerito, multiplices enim sunt conscientiarum recessus, varia ob negotia spiritus alienationes, multæ & contra gratiæ, & Dei dona parvulis concessa, quæ cum humanis occu-

lis serarari non possimus, nihil certe de eujusque dignitate, atque integritate, & consequenter de frequentiori aut quotidiano vitalis panis esse potest constitui. Et propterea, quod ad negotiatos ipsos attinet, frequens ad sacramentum alimoniam percipiendam accessus, Confessarioz secreta cordis explorantium iudicio est relinquendus, qui ex conscientiarum puritate, & frequentia fructu, & ad pietatem processu, Laicis negotiatoribus, & conjugatis quod propicient eorum saluti profuturum, id illis præscribere debent. In conjugatis autem hoc amplius animadvertent, cum B. Apollous nolit eos invicem fraudari, nisi forte ex consensu ad tempus, ut vacent orationi, eos ferio admonent, tanto magis ob Sacratissimo Eucharistiæ reverentiam continentia vacandum, puriorique mente ad Cælestium Epularum Communionem esse conveniendum. In hoc igitur Pastorum diligentia potissimum invigilabit, non ut à frequenti, aut quotidiana Sacra Communionis sumptione unica præcepti formula aliqui deterentur, aut sumendi dies generaliter constituantur, sed magis, quid singulis permitendum per se, aut Parochos, seu Confessarios, sibi decernendum putet; illudque omnino provideat, ut nemo à Sacro Convivio, seu frequentate, seu quotidie accesserit, repellatur, & nihilominus det operam, ut unusquisque digne devotionis, & præparationis modo rarius, aut crebrius Dominici Corporis sacramentum degustet. Itidem Moniales quotidie Sacramentum Communionem petentes admonenda erunt, ut in diebus ex earum Ordinis instituto prædicitis communicent. Si que vero puritate mentis eniteant, & fervore spiritus ita incaluerint, ut dignæ frequentiori, aut quotidiana Sanctissimi Sacramenti perceptione videri possint, id illis à Superioribus permittatur. Proderit etiam præter Parochorum, & Confessariorum diligentiam, opera quoque Concionatorum uti, & cum eis constitutum haberi, ut cum fideles à Sanctis Sacramenti frequentiam (quod facere debent) accesserint, statim de magna ad illud sumendum præparatione orationem habeant, generatimque ostendant, eos, qui ad frequentiore, aut quotidianam salutem cibi sumptionem devoto studio excitantur, debere, sive Laici negotiatos sint, sive Conjugati, sive quicumque alii, suam agnoscerit infirmitatem, ut dignitate Sacramenti, ac divini iudicii formidine discant coelestem mensam, in qua Christus est revereri: Et si quando se minus paratos sentierint, ab ea abstinere, sequæ ad majorem præparationem accingere. Episcopi autem in quorum Diocesis viget huiusmodi devotio erga Sanctissimum Sacramentum, pro illa gratia Deo agant:

Datum Romæ 12. Februarii 1679. F. CARD. COLUMNA PRÆF. S. Archiepisc. Bnancæ. Episc. Viterb. Secr. Die 15. mensis Febr. 1679. præd. Decr. affixum, & publicatum fuit, &c.

DE IV. & V. PRÆCEPTO ECCLESIAE.

Non celebrare nuptias tempor. prohib. Solvere decimas.

2937 **N**uptiæ, seu matrimonia, ex Trid. sess. 24. cap. 10. prohibentur fieri ab Adventu usque ad Epiphaniam, & à Feria quarta Cinorum usque ad octavam Paschæ, nisi prohibentur solemnitate nuptiarum, adeoque possunt in illis sponsalia, ac matrimonia sine solemnitate celebrari, non tamen sine licentia Ordinarii. Item possunt in illis matrimonium antea contracta consummari; solum namque est prohibita solemnitas, & publica benedictio in Ecclesia, Maitr. disp. 20. qu. 6. n. 89. Bonac. & alii, Clericatus 6. 112.

D E C I M A

2938 **E**t quota bonorum debita Ministris Ecclesie in ipsorum subsidium, & sustentationem.

Solutio decimarum est facienda ex fructibus omnium rerum, iuxta locorum consuetudinem, quæ solet esse diversa. Obligat sub mortali, & ad restitutionem, nisi impotentia excuset, quia fit ob Ministrorum Ecclesie laborem ad fideliem utilitatem applicatorum, atque in recognitionem supremi domini Dei.

2939 Non solvere decimas proprie non est sacrilegium, quia non est violatio rei sacræ; nam decima est usus rei temporalis ex iustitia debita; contrahit tamen alia malitia iustitiæ, malitiam irreligiositatis, seu irreverentiam contra Deum; quia, ut advertit D. Thomas 2. 2. q. 87. solutio decimarum est præcepta, & fit ob duos titulos, nimirum in sustentationem ministrorum Ecclesie, & in recognitionem supremi domini Dei: ac proinde qui eas non solvit, duas malitias contrahit, iniustitiæ contra iustitiam commutatam, & irreligiositatis contra Religionem.

Maitr. disp. 12. qu. 2. art. 4. Leander de præc. Ecl. in 6. Clericatus 6. 113.

agant: etiamque ipsi adhibito prudentiæ, & iudicii temperamento alere debeant, & ab eorum officio postulari sibi maxime persuadent, nulli labori, aut diligentie parcendum, ut omnis irreverentiæ, & scandali suspicio in veri, & immaculati Agni perceptione tollatur, virtutesque ac dona in fumentibus augeantur. Quod abunde continget, si illi, qui devoto huiusmodi studio, divina præstante gratia, tenentur, sequæ sacratissimo Paine frequentius refici cupiunt, suas vires expendere, sequæ probare cum timore, & charitate assueverint: Quibus Christus Dominum, qui se fidelibus manducandum, & se pretium in morte tradidit, atque in cælesti Regno se præmium est daturus, precatur S. Congr. ut suam operam ad dignam præparationem, & sumptionem largiatur.

2932 Porto Episcopi, & Parochi, seu Confessarii, redarguant asserentes Communionem quotidianam esse de jure divino, doceant in Ecclesiis, seu Oratoriis privatis, ex dispensatione, seu privilegio Pontificis, de manu Sacerdotis sumendam SS. Eucharistiam: nec eam ullo modo deferendam in erumena, aut secreto ad existentes domi, vel cubantes in lecto, quam ad infirmos, qui ad illam suscipiendam ad loca prædicta accedere non valeant, & ad eos, si ab Ecclesia deferatur, publice, & cum pompa iuxta formam Ritualis Romani: Si vero ab oratorio privilegiato, cum forma decenti.

2933 Curent etiam, ut circa Communionem in feria sexta Parasceve, Missalis Rubricæ, & Ecclesie Romane usus serventur.

2934 Insuper admonent, nulli tradendas plures Eucharistiæ formas, seu particulas, quæ grandiores, sed consuetas.

2935 Non permittant, ut venialium confessio fiat simplici Sacerdoti, non approbato ab Episcopo, aut Ordinario.

2936 Si Parochi, & Confessarii etiam Regulares, aut quicumque alii Sacerdotes secus egerint, etiam Deo Opt. Max. rationem reddituros esse, neque desistant Rigosorum, & Ordinariorum iustam, ac rigorosam animadversionem in contrafacientes, etiam Regulares, etiam Societatis Jesu, facultate ipsis Episcopis, & Ordinariis per hoc Decretum per Sedem Apostolicam specialiter attributa.

Et facta de præmissis omnibus, ac de verbo ad verbum relatione, Sanctitas Sua approbavit, ac præfens Decretum typis dedit, ac publicari voluit. In quorum, &c.